

Samozaposleni v kulturi in samostojni novinarji v Sloveniji – Quo vadis?

(VELJA GOVORJENA BESEDA!)

Pozdravljeni spoštovani sindikalni kolegi, zlasti gostje iz tujine, prav tako pozdravljeni predstavniki države!

Najprej se moram zahvaliti predhodnemu govorniku, predsedniku Glose Mitji Šuštarju, ki je očrtal zgodovino sindikalnih aktivnosti na področju samozaposlenih v kulturi in samostojnih novinarjev, ob tej priložnosti pa še posebej kolegu Denisu Miklavčiču, ne samo za njegovo že nekaj desetletij trajajočo vztrajnost pri iskanju rešitev za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja samozaposlenih, tistih v kulturi in medijih ter tudi tistih iz vse večjega korpusa samozaposlenih delavcev, pomembnega dela nastajajočega razreda prekarnih delavcev. Nanj smo ponosni tudi zaradi sodelovanja v tem za sindikate tako pomembnem projektu in priprave ene od štirih delavnic projekta v Sloveniji.

Kolega Denis je tudi osrednji avtor *kolektivne pogodbe za samozaposlene v kulturi*, Glosinega predloga, ki smo ga uradno predali maja 2013, v odgovor na katerega je takratno ministrstvo za kulturo angažiralo Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, ki je na slabih sto straneh utemeljevalo, zakaj za samozaposlene v kulturi ni mogoče skleniti kolektivne pogodbe – ta nemožnost naj bi po njihovem izhajala zlasti iz pravniške neskladnosti statusa samozaposlenega s statusom delavca. In danes smo tu, ko celo najvišji predstavniki oblasti le stežka ignorirajo pogosto vsiljeno svobodo izbire poklica in statusne oblike opravljanja dela, skorumpiranost in lažnost medsebojnih razmerij v svetu dela in vse težje individualne socialnoekonomske in makroekonomske posledice (lažnega)

samozaposlovanja. Današnja delavnica je potrditev, da gre za na sindikalni strani vse bolj univerzalno problematiko, ki bo, upajmo, pripeljala tudi do vsaj tako univerzalne rešitve.

Novela *Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Zujik)*, že dobrega pol leta izgubljena nekje v sobanah slovenske birokracije, prinaša poleg izboljšanja ureditve upokojevanja baletnih plesalcev za samozaposlene v kulturi zlasti dve pomembni novosti: potrditev, da samozaposleni v kulturi ne zaposlujejo drugih, kar je v bistvu legitimacija obstoječega stanja in pripoznanje, da ljudje umetniška in specializirana dela v kulturi lahko izvajajo le osebno, pomembna pa je dodatna pravna posledica, da se samozaposleni kot takšen šteje za delavca z delavskimi pravicami (s tem bi slovenski pravni red sledil *priporočilom Mednarodne organizacije dela o delovnih razmerjih iz leta 2006 in resoluciji Evropskega parlamenta iz januarja 2014*); druga sprememba pa uvaja horizontalno plačno primerljivost samozaposlenega delavca in zaposlenega javnega uslužbenca, izrecno bi moralo biti plačilo za delo primerljivo vselej, ko se delodajalec (so)financira iz državnega proračuna.

Torej *Zujik*, sledeč tudi predlogom iz nerealizirane kolektivne pogodbe, na tej točki nagovarja po našem prepričanju sicer iz trte izviti argument oblasti o nedelavski naravi samozaposlenih delavcev in po naših informacijah ter razumevanju je to eden glavnih razlogov, zaradi katerih finančno ministrstvo, znotraj oblastnih soban, in zasebne ter javne korporacije, ki poslujejo na področju kulture in umetnosti, zavirajo in onemogočajo sprejetje teh izboljšav režima izkoriščanja tovrstne delovne sile.

Trend prekarizacije je v veliki meri sočasen trendu neoliberalizacije in financializacije, nadaljnje komodifikacije in podjetizacije, fleksibilizacije in produktivizacije, pavperizacije in

izčrpavanja skupnega, torej poglobljanja in širjenja kapitalistične miselnosti in prakse. Ne slepimo se, mi nismo le objekt teh procesov, smo tudi (njihov) nosilec.

Ker je eden glavnih akterjev teh družbenoekonomskih procesov Država s svojimi številnimi in raznorodnimi institucijami, ostajam globoko skeptičen glede možnosti, da bo Država v oprijemljivi meri zavrnila oziroma preusmerila te procese. Vsaj ne brez velikega in vztrajnega pritiska ljudi, pri čemer od tistih neposredno prizadetih in še zlasti od tistih, ki se jim ta projekt in naše sindikalne organizacije posvečajo, torej od samozaposlenih v kulturi in samostojnih novinarjev, tega v sedanjih pogojih (samo)izkoriščanja ne moremo pričakovati.

Zato upam, da bosta ta projekt in konkretno ta delavnica s številnimi tematikami, ki jih odpirata, prispevala k izboljšanju sindikalnih organizacij, širitvi sindikalnih obzorij in h krejitvi sindikalnih sposobnosti, da prizadetim z roko v roki pomagamo! Ne glede na to, da je tudi država v *Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017* predvidela institucionalizacijo podporne ustanove, osredotočene na bolj celovito informiranje, podporo, svetovanje in servisiranje akterjem kulture na področjih prava in davkov, ekonomije in računovodstva, usposabljanja in sociale, povezovanja in pridobivanja dela, itn., se moramo temu posvetiti tudi v sindikatih in se pri tem v prvi vrsti opreti na lastne sile, na sredstva, ki jih kot sindikat tradicionalno imamo. Pri tem pa seveda ne gre pozabiti na zastavljeno prepotrebno senzibilizacijo Drugega, v tem primeru tudi Države, saj računamo na hkratno izboljšanje njene rafiniranosti in tudi sankcijskih mehanizmov.

Kot smo namreč že večkrat dejali: v Glosi in Sukiju ne moremo biti partnerji na poti proti dnu, ne moremo več sodelovati pri vzpostavljanju režima formalne enakopravnosti, ampak zahtevamo dostojne in pravične delovne in bivanjske pogoje za vse!

Hvala in srčno pri našem nadaljnjem delu!

Mirsad Begić, 26. 1. 2016